

Снежина Петрова, актриса и доцент в НБУ: Писмеността и думите са лоното, в което отглеждаме цивилизации

Интервюто взе Виолета Цветкова, снимки Тони Тончев, личен архив

Тя е явление в българския театър. Така я нарича Цветана Манева, защото през трите си десетилетия на сцената доказва, че е ярка, талантилива, умна и чувствителна актриса, с външност, сравнима с мадоните на Владимир Димитров – Майстора. Незабравими са превъплъщенията ѝ – от по-ранните в „Слугините“ и „Сънят на Одисей“ на Явор Гърдев, „Три сестри“ на Стоян Камбарев и „Опасни връзки“ на Десислава Шпатова, през „Малка пиеса за детската стая“ на Галин Стоев, „000 сънят на Гогол“ на Маргарита Младенова и Иван Добчев, „Гълъбът“ на Десислава Шпатова и „Веселите Разплюеви дни“ на Младен Киселов, до Проекта „Медей“, обявен за културно събитие на 2019-а и отличен със специален приз „Икар“. Снежина Петрова е не само актриса, тя е и мениджър на независими проекти, преподавател и ръководител на департамент „Театър“ в НБУ. Отдавна можеше да е в Ню Йорк, но избра друго. „Тук ми се случи животът. Тук намерих децата си. Това явно е бил моят път и го вървя с приемане“, сподели тя в това откровено интервю по време на криза, дни преди 24 май.

– Два месеца живот в изолация – какво научихте за себе си, Снежина? За децата си, за хората, за театъра и живота въобще?

– Още не мога да обобщя цялата палитра от изпитания и емоции, през които преминах. Потънах основно в подкрепата за онлайн обучението на моите деца и на нашите студенти по театър, което допреди пандемията ми изглеждаше абсурдно и невъзможно. Върху мен се стовари и всичко, което може би бях занемарила или недонаправила през последните три години. Докато работех по Проект „Медей“, живеех на свръхинтензивни обороти и сега като бумеранг се върнах обратно в тази принудителна пауза.

Това, че в момента театърът няма ясна перспектива и не се знае кога ще се завърне към истинската си форма на съществуване, ни поставя пред големи въпроси за бъдещето на живите сценични изкуства. Не смея да правя никакви изводи. Мисля, че трябва да се заредя с много търпение, защото всички други ходове сега са временни, спасителни.

– Може би някакво спасение са онлайн форматите?

– Нямам твърда позиция. Онлайн форматите за споделяне на изкуство са доста компромисни и има опасност да заблудят публиката, че живото може да се замени с виртуалното. Но пък, от друга страна, дават възможност да гледаш

неща, които иначе няма как да видиш. В чисто човешки план всичко, което ни се случи, също е разнопосочно, каквото е и всяко време на изпитания. Наистина не предполагам, че една разходка в града може да се окаже нашата всекидневна инжекция към нормалността (*сmee ce*). Това беше ценно време за човечеството. Слава богу, имахме късмета дотук да живеем здрави, но не смея да мисля какво е на хората, които загубиха близки – това е съвсем друго преживяване. Не мога да обобща какво беше това, но... влязохме в историята (*сmee ce*).

– Наскоро станахте на 50 – възраст, в която мнозина намаляват темпото, а Вие все сте на педал. Изпитахте ли усещането, че някой умишлено ви натисна копчето „пауза“?

– Амиии... ако беше спряла и образователната система, сигурно наистина щеше да е така. Всички родители обаче бяхме въввлечени в този истеричен поток от онлайн регистрации, уроци и т.н. и трябваше да споделим ужаса на децата ни. Отдавна съм осъзнала колко натоварени са те, защото съм плътно до тях, особено до по-големия ми син, който има образователни трудности. Но сега наистина се отчаях от учебната програма на децата ни – от свръхинформацията, която въобще не може да бъде усвоена, структурирана, насочена към конкретни приложения в живота. Те просто нямат време да осмислят това знание. Според мен училищното образование у нас е кошмар, който произвежда бъдещи невротичи. Не знам каква цена трябва да

Следваме Снежина Петрова, защото:

- *Е актриса с позиция и достойнство*
- *Поставя изкуството над славата и суетата*
- *Осинови две деца и е всеотдайна майка*

платят децата, ако искат да са перфектни в тази система.

- Случваше ли се през тези дни да си припомняте думи на ваши героици?

- Интересното е, че текстовете, които играя напоследък, се изтриха от съзнанието ми, но се възвърнаха стари. Може би покрай студентите Чехов направо ме обсеби и благодарение на него си припомнях голямото вълнение от това да правиш театър, да се занимаваш с човекознание. Защото театърът е да разбираш хората, да разбираш себе си, близките си. Театърът е занимание, което би трябвало да произвежда най-висшата форма на емпатия. Той е теренът, където една малка общност може да развие колективна емпатия към проблем, заложен в пиесата.

- Емпатията е ключът и към Проекта „Медей“, в който съчетавате изкуството със социална кауза. Увлехохте в театъра и древната митология деца от ромските квартали „Столипиново“, „Факултета“ и „Филиповци“. Защо?

- По условие проектът трябваше да има социален фокус, за да има и шанс да влезе в програмата на „Пловдив 2019“. Но не по-маловажен беше и фактът, че съм майка, че детето ми има образователни трудности и че бях принудена да търся форми, за да го приобща към текстове, към знания. Към това се прибави и фактът, че в „Медей“ децата стават жертва на конфликта между родителите, което беше подходящ повод да реабилитираме тези жертви, като направим децата наши партньори в социалното изследване и да им дадем достъп до работата ни, до публиката. Убедена съм, че това, което те преживяха, е спомен за цял живот. Затова сега, по време на пандемията, се сринах и пред реалността, че не можех да продължа контакта си с тях. Повечето нямат устройства, нямат интернет и загубих връзка с тях. Просто трябва да чакаме. Затова и другият голям текст, който не съм играла, но беше много актуален за мен в тези дни, беше „В очакване на Годо“ на Бекет. Целият ни живот е едно чакане...

- „Медей“ е независим артпроект, в същото време сте на щат в Народния театър, преподавате и в НБУ – свободните

артисти или щатните са в по-неизгодна позиция сега?

– Със сигурност независимите артисти са в много тежко положение. Еднократните или тримесечни помощи няма да решат проблема. Трябва да се вземат по-радикални мерки. Може би една от добрите страни на този вирус е, че ни принуждава да направим реформите, които отлагаме. Може този Covid-19 да е някакъв лечебен вирус, защото излязоха най-много неща. Здравната система ще се реформира. Образователната – също, надявам се.

Няма как да не признаем, че държавата, която ние не обичаме и на която не искаме да плащаме данъци, всъщност се оказва, че е тази, която може да се погрижи за нас. Сега въпросът е, след като светът заживя заедно чрез всички интернет платформи, как да не загубим живия контакт. Със сигурност трябва да преосмислим този забранен ни плод. Защото сега за нас, артистите, живият контакт е невероятен разкош – последното, което ще ни се случи след izolацията.

– Как оценявате действията на държавата и Министерството на културата в тази сфера, която понася едни от най-големите щети?

– Има толкова много системи в държавата, които са пред разпад и трябва да бъдат спасени, че струва ми се, за изкуството ще се мисли накрая. Част от артистите бяха много активни и допринесоха за придвижване към възможни решения. Те-

Семейството

„Семейството е този кръг от хора, който трябва да приеме всичките ти несъвършенства, да те утеши, да те регулира, да те разпадне и да те събере. То е най-сигурният лакмус за това какво си.“

атър на открито е голямо предизвикателство, но нека да се опита – да се адаптират градски пространства, да се търсят нови site specific формати. Артистите са готови, но публиките?! За тях ще е ново и трудно. През лятото – добре, но през зимата?! Задължително е отсега да помислим за октомври. Иначе продължавам да смятам, че полезният ход е да подкрепяме разумно държавата, без, разбира се, критичността

Сръчни ръце

„Много обичам да реставрирам стари мебели и да състарявам новозакупени с масла за дърво, с мои си техники и дантели от баба ми. Като дизайнер на домашното пространство съм и го правя с удоволствие. Удава ми се.“

ни да бъде приспана. Има обаче опасност да ни хареса тази изолация. Самата аз от време на време започвам да се наслаждавам на „спрялото“ време (*сmee ce*), но това е мимолетно и мисля, че възстановяването на живота ще бъде в страховит ритъм, който ще компенсират принудителния стоп. Плаша се от този ритъм.

– Малко преди кризата от древната „Медея“ се хвърлихте в Оруеловата „Ферма на животните“, от мита за една чудовищна жена към чудовищен текст за облечените във власт. Случайно ли е?

– Не, много стар проект е. Режисьорката Деси Шпатова го предложи в Народния театър, после в Пловдивския, имаше и други разговори. Проектът беше за голяма трупа, но може би поради политическия момент в него преговорите бяха трудни. Накрая тя избра вариант моноспектакъл, след това включи и четирима абсолвенти от НБУ, за да не съм сама на сцената, и го предложи в Театър 199. Директорът Ани Монова и драматургът Андрей Филипов, който се оказва голям фен на романа на Оруел, с вдъхновение отгледаха спектакъла. Честно казано, беше ми трудно да вляза в следващ голям проект. Нужно ми беше време, но Деси Шпатова, която като една Дева има много силна интуиция, може би е предусещала, че ще падне резето на театъра (*сmee ce*), и много бързаше. Е, успяхме да го изиграем три пъти.

– Зад гърба Ви са толкова много текстове – Чехов, Достоевски и Бекет, Зюскин и Мюлер, Ева Енслър и Ясмينا Реза... Как оцелява една актриса при това емоционално торнадо?

– Всъщност трябва да възприемем заниманието с театър като духовно израстване, а не като практикуване на шизофренна раздвоеност (*сmee ce*), както се произнасят някои теоретици на нашето изкуство. За мен това е духовна практика, защото текстът е енергия, текстът е кодирано послание през времето. Всяка дума

Независимият артпроект „Медея“ увлича и деца от ромските квартали „Столипиново“, „Факултета“ и „Филиповци“

е материя и самият факт да възкресяваш забравени, архаични думи, да смесваш и играеш на различни езици – имала съм и този шанс – всъщност е голямо богатство. Словото ни прави материални. В театъра думата е действие. С казването на нещо предизвикваме разместване на светове. Във всекидневния си живот практикуваме речта си за какво ли не, а в театъра тя е действие, оръжие. Затова нека внимаваме с думите.

– Патриархът на националната ни литература нарече езика ни „свещен“, а Вие сте сред артистите, които „пре-прочитаха“ Вазов в дните на изолация. Да приемам ли казаното току-що като послание в навечерието на 24 май?

– Да. Речта, езикът, писмеността... е лоното, в което отглеждаме цивилизацията. Радваме се на първата произнесена дума, помним сетните слова, създаваме нови думи, говорим, пишем, четем на уникален език – да го пазим и развиваме. Да го съживяваме в името на доброто.

– Словото е священо, изкуството, което се ражда от него – също, но доколко то е и бизнес?

– Театърът трябва да бъде не толкова бизнес, колкото мениджмънт. Но артистът не трябва да е бизнесмен. Трябва да има добри професионалисти, които да продават театралния продукт. Впрочем най-голямото ми предизвикателство в Проекта „Медей“ беше именно мениджмънтът. В този независим спектакъл нямаше нищо комерсиално и продажбата му на повече от 2000 души в Пловдив и на близо 3000 в София погълна големия ми ресурс от енергия. Големият въпрос беше „как?“, а се оказа, че той е продаваем, без да се правят компромиси със съдържанието.

– Децата Ви доколко се увличат от театъра като бъдеща професия?

– Големият ми син по-скоро е любопитен към това, което се случва зад кулисите по време на репетициите и след представлението. А по-малкият е директно пристрастен към сцената. Той държи да бъде там и дори да ме конкурира. Учи в Музикалното училище, играе в „Медей“ и всеки път го моля да слуша указанията на режисьора, но той измисля нещо по-интересно и

придърпва цялото внимание към себе си. Явно всички деца на артисти са засегнати от „вируса“ театър.

– Какво им спестявате? Знаят ли истината как са се появили при вас?

– Да, знаят, че са осиновени. Подновяваме разговора през определен период от време, защото човек никога не усвоява истината наведнъж.

– Айрис Мърдок, една от писателките, чийто текст адаптирахте за сцена, казва: „Живеем във фантастичен свят, свят на илюзия. Главната ни задача в живота е да намерим реалността“. Какво ви приземява в нея?

– Реалността е толкова субективна – един я възприема като бедствие, а друг като шанс. И двамата мислят, че са реалисти. Моят реализъм е действият. Този, който може да превърне една мечта в реалност. Само това приземяване има смисъл.

Приятелите

„Приятелството е най-трудното нещо за мен, то изисква инвестиция на енергия, на време, на ритъм, изисква ритъм, в който човек съпреживява. Може би това е, което пожертвах заради театъра.“

– Като дете сте се виждали като учителка, а сега освен актриса сте и преподавател – какво носите все още от Вашите професори Маргарита Младенова и Иван Добчев?

– Маргарита Младенова и Иван Добчев ни въведоха в театъра, който става съдба. В театъра не като професионално занимание, а като съдбоносно решение в живота. Тези дни много си мисля за моите професори, за това как понасят тази замръзналост на театъра тук. Долипсвах ми.

– На финала нека си представим живота след май 2020 – как бихте го описали?

– Бих искала всички домове да бъдат красиви, защото сме им отделили достатъчно време през изминалите два месеца, за да ги направим наши уютни убежища. Бих искала, като вървя по улицата, от прозорците да звучи красива музика и да си казвам: о, тук живее почитател на... Така ми се иска звуковата среда да се промени, но нека да го има и звука на тишината. Нека чуваме птиците, които се завърнаха и ни донесоха лекота, чистота, доброта. Не са невъзможни тези неща. Добротата ни ще се прояви в простите жестове. Пандемията ни даде ценен урок. Научи ни, че не можеш току-така да навлизаш в личното пространство на другия. Трябва някак си той да ти даде знак, че също е готов за контакт. Иск ми се да бъдем по-деликатни в общуването си, повече да се уважаваме. **И**